

Νίκος Καββαδίας- Nikos Kavadias

(11 /1/ 1910 – 10/2/ 1975)

1. Θεσσαλονίκη (Θ.Μικρούτσικος)

Ήταν εκείνη τη νυχτιά που φύσαγε ο Βαρδάρης
το κύμα η πλήρη εκέρδιζεν οργιά με την οργιά
σ' έστειλε ο πρώτος τα νερά να πας για να γραδάρεις
μα εσύ θυμάσαι τη Σμαρώ και την Καλαμαριά

Ξέχασες κείνο το σκοπό που λέγανε οι Χιλιάνοι
άγιε Νικόλα φύλαγε κι αγιά θαλασσινή
τυφλό κορίτσι σ' οδηγάει παιδί του Μοντιλιάνι
που τ' αγαπούσε ο δόκιμος κι οι δυο Μαρμαρινοί

Απάνω στο γιατάκι σου φίδι νωθρό κοιμάται
και φέρνει βόλτες ψάχνοντας τα ρούχα σου η μαϊμού
εκτός από τη μάνα σου κανείς δε σε θυμάται
σε τούτο το τρομακτικό ταξίδι του χαμού

Κάτω από φώτα κόκκινα κοιμάται η Σαλονίκη
πριν δέκα χρόνια μεθυσμένη μου είπες σ' αγαπώ
αύριο σαν τότε και χωρίς χρυσάφι στο μανίκι
μάταια θα ψάχνεις το στρατί που πάει για το Ντεπό.

(Από τη συλλογή *Πούσι*, 1947)

Salonico	Salonico
<p>Era quella sera che spirava il Vardari l'onda guadagnava la prua braccio dopo braccio il tecnico di bordo ti ha mandato a controllare il motore ma tu ricordi Smarò e Kalamarià</p> <p>Hai dimenticato la canzone che cantavano i Cileni San Nicola ti protegga e la Santa del Mare la ragazza cieca che amavano il cadetto e i due di Marmara, ti guida, figlio di Modigliani</p> <p>Sopra al tuo letto dorme indolente un serpente e la scimmia va in giro cercando i tuoi vestiti tranne tua mamma nessuno ti ricorderà in questo terribile viaggio della disperazione</p> <p>Sotto le luci rosse dorme Salonico dieci anni fa ubriaca mi hai detto ti amo domani come allora e senza oro sulla manica cercherai invano la strada che porta a Depo</p>	<p>Era quella la notte in cui soffiava il Vardari la prua vinceva l'onda braccio dopo braccio il motorista ti ha spedito allo scandaglio e tu pensi alla piccola Smeralda e a Kalamarià</p> <p>Hai scordato il motivo che cantavano i Cileni protegeteci San Nicola e Santa marinara come un cieco ti porta una bimba figlia di Modigliani quella che l'aspirante ama e i due del mar di Marmara</p> <p>Sopra la tua cuccetta dorme una serpe intorpidita e la scimmia fa piroette cercando i tuoi vestiti di te, tua madre a parte, nessuno si ricorda in questo tremendo viaggio di sciagura</p> <p>Sotto le luci rosse dorme Salonico dieci anni or sono ubriaca mi dicesti "t'amo" domani come allora senza oro sulla manica invano cercherai la strada che va al Depôt</p>
<p>Traduzione dal greco: Alessio Miranda</p>	<p>Traduzione dal greco: Gian Piero Testa</p>

2. Θεσσαλονίκη II (Ξέμπαρκοι)

Στη Μυρτώ Κουμβακάλη

Τράνταζε σαν από σεισμό συθέμελα ο Χορτιάτης
κι ακόντιζε μηνύματα με κόκκινη βαφή.
Γραφή από τρεις και μου 'γινες μοτάρι και καρφί.
Μα έριχνε η Τούμπα, σε διπλό κρεβάτι, τα χαρτιά της.

Τη μάκινα για τον καπνό και το τσιγαροχάρτι
την έχασες, την ξέχασες, τη χάρισες αλλού.
Ήτανε τότε που έσπασε το μεσιανό κατάρτι.
Τα ψέματα του βουτηχτή, του ναύτη, του λωλού.

Και τι δεν έχω υποσχεθεί και τι δεν έχω τάξει,
μα τα σαράντα κύματα μου φταίνε και ξεχνώ
-της Άγρας τα μακριά σαριά, του Σάντουν το μεταξύ-
και τα θυμάμαι μόλις δω αναθρώσκοντα καπνό.

Το δαχτυλίδι που 'φερνα μου το 'κλειψε η Οράγια.

Τον παπαγάλο μάδησε και έπαψε να μιλεί.
Ας εκατέβαινε έστω μια, στο βίρα, στα μουράγια,
κι ας κοίταζε την άγκυρα μονάχα, που καλεί.

Τίποτα στα χεράκια μου, μάνα μου, δε φτουράει
έρωτας, μαλαματικά, ξόμπλια και φυλαχτά.
Σιχαίνομαι το ναυτικό που εμάζεψε λεφτά.
Εμούτζωσε τη θάλασσα και τηνε κατουράει.

Της Σαλονίκης μοναχά της πρέπει το καράβι.
Να μην τολμήσεις να τη δεις ποτέ από τη στεριά.
Κι αν κάποια στην Καλαμαριά πουκάμισο μου ράβει,
Μπορεί να 'ρθω απ' τα πέλαγα με τη φυρονεριά.

(Από τη συλλογή *Τραβέρσο*, 1975)

Salonico II

Si scuoteva dal profondo il Hortiatis come per un
terremoto
e lanciava messaggi di vernice rossa
Uno scritto di tre e mi diventasti succhiello e chiodo
Ma dentro a un letto per due calava le sue carte
Tumba.

La macchinetta per rollare tabacco e cartine
te la sei scordata, l' hai perduta, l'hai regalata in giro
Fu allora che si spezzò l'albero di mezzana.
Le bugie del palombaro, del marinaio, del demente.

E cosa non ho promesso, cosa non ho mantenuto
ma la colpa è dei mille miei diavoli e divento
smemorato -
i lunghi sari di Agra, le sete di Shantung -
mi vengono in mente appena vedo un fumo risalire.

L'anello che portavo me l'ha rubato Oraya
Si è spennato il pappagallo, e ha smesso di parlare.
Che una volta almeno venisse alla banchina, se si
salpa,
e che almeno una volta guardasse l'ancora, che
invita.

Tra le mie mani, o mamma, non c'è niente che
funzioni
amore, cose preziose, cartamodelli e amuleti.
Mi fa ribrezzo il marinaio che ha messo via dei soldi
Ha detto crepa al mare e ci pischia sopra, adesso.

Salonicco va vista solamente dalla nave.
Non osare guardarla dalla terraferma.
E se qualcuna a Kalamarià mi cuce una camicia,
Forse che arrivo con la marea dall'alto mare.

Traduzione dal greco: Gian Piero Testa

3. Πούσι (Ξέμπαρκοι)

Έπεσε το πούσι αποβραδής
το караβοφάναρο χαμένο
κι έφτασες χωρίς να σε προσμένω
μες στην τιμονιέρα να με δεις

Κάτασπρα φορές κι έχεις βραχεί
πλέκω σαλαμάστρα τα μαλλιά σου
Κάτου στα νερά του Port Pegassu
βρέχει πάντα τέτοιαν εποχή

Μας παραμονεύει ο θερμαστής
με τα δυό του πόδια στις καδένες.
μην κοιτάς ποτέ σου τις αντένες
με την τρικυμία, θα ζαλιστείς.

Βλαστημά ο λοστρόμος τον καιρό
είν' αλάργα τόσο η Τοκοπίλλα
Από να φοβάμαι και να καρτερώ
κάλλιο περισκόπιο και τορπίλλα.

Φύγε! Εσέ σου πρέπει στέρα γη
Ήρθες να με δεις κι όμως δε μ' είδες
έχω απ' τα μεσάνυχτα πνιγεί
χίλια μίλια πέρ' απ' τις Εβρίδες

(Από τη συλλογή *Πούσι*, 1947)

La nebbia

Scese la nebbia verso sera
si era perduta la nave faro
e mi arrivasti inaspettata
a farmi visita alla chiesuola

Vesti tutta di bianco e ti sei bagnata
come una cima attorciglio i tuoi capelli
Sotto le acque di Port Pegasos
di questa stagione sempre piove

Ci aspetta al varco il fochista
con tutti e due i suoi piedi sopra le catene
ehi, se c'è burrasca le antenne non le guardare
ché altrimenti la testa ti si metterà a girare

Contro il tempo che fa il nostromo impreca
c'è tanto mare tra qui e Tocopilla
Piuttosto che aver paura ed aspettare
son meglio la torpedine e il periscopio.

E vattene ! A te serve una terra ferma
Sei venuta a vedermi ma non mi hai visto
è già da mezzanotte che sto affogato
al di là delle Ebridi mille miglia.

Traduzione dal greco: Gian Piero Testa

4. Οι προσευχές των ναυτικών (Ξέμπαρκοι)

Οι Γιαπωνέζοι ναυτικοί, προτού να κοιμηθούν,
βρίσκουν στην πλώρη μια γωνιά που δεν πηγαίνουν άλλοι
κι ώρα πολλή προσεύχονται βουβοί, γονατιστοί
μπρος σ' ένα Βούδα κίτρινο που σκύβει το κεφάλι.

Κάτι μακριά ως τα πόδια τους φορώντας νυχτικά,
μασώντας οι ωχροκίτρινοι μικροί Κινέζοι ρύζι,
προφέρουνε με την ψιλή φωνή τους προσευχές
κοιτάζοντας μια χάλκινη παγόδα που καπνίζει.

Οι Κούληδες με την βαριά βλακώδη τους μορφή
βαστάν σκυφτοί τα γόνατα κοιτώντας πάντα κάτω,
κι οι Αράπηδες σιγοκουνάν το σώμα ρυθμικά,
κατάρες μουρμουρίζοντας ενάντια του θανάτου.

Οι Ευρωπαίοι τα χέρια τους κρατώντας ανοιχτά,
εκστατικά προσεύχονται γιομάτοι από ικεσία
και ψάλλουνε καθολικές ωδές μουρμουριστά,
που εμάθαν όταν πήγαιναν μικροί στην εκκλησία.

Και οι Έλληνες, με τη μορφή τη βασανιστική,
από συνήθεια κάνουμε, πριν πέσουν, το σταυρό τους
κι αρχίζοντας με σιγανή φωνή « Πάτερ ημών...»
το μακρουλό σταυρώνουνε λερό προσκέφαλό τους.

(Από τη συλλογή *Μαραμπού*, 1933)

Le preghiere dei marinai	Le preghiere dei marinai
<p>I marinai giapponesi, prima di andare al letto, cercano a prora un angolo che sembra appartato e stando lì per molto, pregano, muti, inginocchiati davanti ad un Budda giallo col capo chino.</p> <p>Con camicie da notte lunghe fino ai piedi, masticando riso, i piccoli cinesi giallo-ocra, bisbigliano preghiere, davanti ad una pagoda fumante.</p> <p>Gli indiani col volto olivastro, in ginocchio proni guardano sempre in basso, e i negri al rimo lento del corpo, mormorano maledizioni contro la morte.</p> <p>Gli europei con le mani aperte, pregano in estasi implorando, mormorando odi cattoliche imparate da piccoli in chiesa.</p> <p>E i Greci, dal volto provato, fanno per abitudine, prima di andare al letto, il segno della croce, e, iniziando a recitare a voce bassa "il Padre Nostro" ..., benedicono la federa del loro sudato cuscino.</p>	<p>I marinai nipponici prima di andare a letto Trovano a prora un angolo che i compagni detestano, e per un pezzo pregano inginocchiati e muti, davanti a un Budha giallo che reclina la testa</p> <p>i piccoli e giallognoli Cinesi hanno vestaglie lunghe giù fino ai piedi, e masticano riso: recitano preghiere con la voce sottile e verso una pagoda bronzea volgono il viso.</p> <p>Gli Indiani con il loro aspetto greve ed ebete Guardano in giù, piegati, stringendo le ginocchia; gli Arabi invece dondolano con il corpo cadenzando, sussurrando scongiuri contro morte e malocchi.</p> <p>Gli Europei, con le mani ben aperte, rivolgono Estatiche preghiere, gravidi di pietà, e sussurrando intonano le salmodie cattoliche che hanno imparato in chiesa, nella più verde età</p> <p>I Greci con il loro aspetto tormentoso, per uso a sera fanno il segno della croce: una croce per l' ampio e lurido cuscino quando attaccano "Padre nostro..." a basa voce.</p>
Traduzione dal greco: Policarpo Saltalamacchia	Traduzione dal greco:Filippomaria Pontani

5. Μαραμπού (Μαρίζα Κωχ)

Λένε για μένα οι ναυτικοί που εζήσαμε μαζί
πως είμαι κακοτράχαλο τομάρι διεστραμμένο,
πως τις γυναίκες μ' ένα τρόπον ύπουλο μισώ
κι ότι μ' αυτές να κοιμηθώ ποτέ μου δεν πηγαίνω.

Ακόμα, λένε πως τραβώ χασίσι και κοκό
πως κάποιο πάθος με κρατεί φριχτό και σιχαμένο,
κι ολόκληρο έχω το κορμί με ζωγραφίες αισχρές,
σιχαμερά παράξενες, βαθιά στιγματισμένο.

Ακόμα, λένε πράματα φριχτά παρά πολύ,
που είν' όμως ψέματα χοντρά και κατασκευασμένα,
κι αυτό που εστοίχισε σε με πληγές θανατερές
κανείς δεν το 'μαθε ποτέ, γιατί δεν το 'πα σε κανένα.

Μ' απόψε, τώρα που έπεσεν η τροπική βραδιά,
και φεύγουν προς τα δυτικά των Μαραμπού τα σμήνη,
κάτι με σπρώχνει επίμονα να γράψω σε χαρτί,
εκείνο, που παντοτινή κρυφή πληγή μου εγίνη.

Ήμουνα τότε δόκιμος σ' ένα λαμπρό ποστάλ
και ταξιδεύαμε Αίγυπτο γραμμή Νότιο Γαλλία.
Τότε τη γνώρισα - σαν άνθος έμοιαζε αλπικό -
και μια στενή μας έδεσεν αδελφική φιλία.

Αριστοκρατική, λεπτή και μελαγχολική,
κόρη ενός πλούσιου Αιγύπτιου οπού 'χε αυτοκτονήσει,
ταξίδευε τη λύπη της σε χώρες μακρινές,
μήπως εκεί γινότανε να τήνε λησμονήσει.

Πάντα σχεδόν της Μπασκιρτσέφ κρατούσε το Ζουρνάλ,
και την Αγία της Άβιλας παράφορα αγαπούσε,
συχνά στίχους απάγγελνε θλιμμένους γαλλικούς,
κι ώρες πολλές προς τη γαλάζιαν έκταση εκοιτούσε.

Κι εγώ, που μόνον εταιρών ε γνώριζα κορμιά,
κι είχα μιαν άβουλη ψυχή δαρμένη απ' τα πελάη,
μπροστά της εξανάβρισκα την παιδική χαρά
και, σαν προφήτη, εκστατικός την άκουα να μιλάει.

Ένα μικρό της πέρασα σταυρόν απ' το λαιμό
κι εκείνη ένα μου χάρισε μεγάλο πορτοφόλι
κι ήμουν ο πιο δυστυχισμένος άνθρωπος της γης,
όταν εφθάσαμε σ' αυτήν που θα 'φευγε την πόλη.

Την εσκεφτόμουνα πολλές φορές στα φορτηγά,
ως ένα παραστάτη μου κι άγγελο φύλακά μου,
και μια φωτογραφία της στην πλώρη ήταν για με
όαση, που ένας συναντά μεσ' στην καρδιά της Άμμου.

Νομίζω πως θε να 'πρεπε να σταματήσω εδώ.
Τρέμει το χέρι μου, ο θερμός αγέρας με φλογίζει.
Κάτι άνθη εξάισια τροπικά του ποταμού βρωμούν,
κι ένα βλακώδες Μαραμπού παράμερα γρυλίζει.

Θα προχωρήσω!... Μια βραδιά σε πόρτο ξενικό

είχα μεθύσει τρομερά με ουίσκι, τζιν και μπύρα,
και κατά τα μεσάνυχτα, τρικλίζοντας βαριά,
το δρόμο προς τα βρωμερά, χαμένα σπίτια επήρα.

Αισχρές γυναίκες τράβαγαν εκεί τους ναυτικούς,
κάποια μ' άρπαξ' απότομα, γελώντας, το καπέλο
(παλιά συνήθεια γαλλική του δρόμου των πορνών)
κι εγώ την ακολούθησα σχεδόν χωρίς να θέλω.

Μια κάμαρα στενή, μικρή, σαν όλες βρωμερή,
οι ασβέστες απ' τους τοίχους της επέφτανε κομμάτια,
κι αυτή ράκος ανθρώπινο που εμίλαγε βραχνά,
με σκοτεινά, παράξενα, δαιμονισμένα μάτια.

Της είπα κι έσβησε το φως. Επέσαμε μαζί.
Τα δάχτυλά μου καθαρά μέτρααν τα κόκαλά της.
Βρωμούσε αψέντι. Εξύπνησα, ως λένε οι ποιητές
«μόλις εσκόρπιζεν η αυγή τα ροδοπέταλά της».

Όταν την είδα και στο φως τ'αχνό το πρωινό,
μου φάνηκε λυπητερή, μα κολασμένη τόσο,
που μ' ένα δέος αλλόκοτο, σαν να 'χα φοβηθεί,
το πορτοφόλι μου έβγαλα γοργά να την πληρώσω.

Δώδεκα φράγκα γαλλικά... Μα έβγαλε μια φωνή,
κι είδα μια εμένα να κοιτά με μάτι αγριεμένο,
και μια το πορτοφόλι μου... Μ' απόμεινα κι εγώ
έναν σταυρό απάνω της σαν είδα κρεμασμένο.

Ξεχνώντας το καπέλο μου βγήκα σαν τον τρελό,
σαν τον τρελό που αδιάκοπα τρικλίζει και χαζεύει,
φέροντας μέσα στο αίμα μου μια αρρώστια τρομερή,
που ακόμα βασανιστικά το σώμα μου παιδεύει.

Λένε για μένα οι ναυτικοί που εκάμαμε μαζί
πως χρόνια τώρα με γυναίκα εγώ δεν έχω πέσει,
πως είμαι παλιοτόμαρο και πως τραβάω κοκό,
μ' αν ήξεραν οι δύστυχοι, θα μ' είχαν συχωρέσει...

Το χέρι τρέμει... Ο πυρετός... Ξεχάστηκα πολύ
ασάλευτο ένα Μαραμπού στην όχθη να κοιτάζω.
Κι έτσι καθώς επίμονα κι εκείνο με κοιτά,
νομίζω πως στη μοναξιά και στη βλακεία του μοιάζω...

(Από τη συλλογή *Μαραμπού*, 1933)

Marabù	Marabù
<p>Dicono di me i marinai con cui ho vissuto che sono una sagoma stramba e un po' scorbutica, che detesto le donne d' un odio latente e che a letto con loro non vado per niente.</p>	<p>Dicono di me i marinai con cui si fece comune vita che un tipaccio io sono, ostico e pervertito che detesto le donne in un modo atroce e che a letto con loro non ci vado mai.</p>
<p>Dicono che fumo hashish e dama bianca, che un male disgustoso e orribile mi sfianca, che ho tutto il corpo butterato nel profondo da segni ripugnanti, un tatuaggio immondo.</p>	<p>E ancora, dicono che tiro hashish e cocaina che mi possiede una qualche orribile passione e che di vergognose figure strane da far schifo ho tutto il corpo segnato fin nelle carni.</p>
<p>Poi dicono ancora cose molto più brutte, tutte luride menzogne, ma proprio tutte, e al contrario quello che a morte m'ha ferito io mai l' ho detto, e mai nessuno ha saputo.</p>	<p>E ancora, dicono cose terribili e esagerate che sono invece menzogne rozze e artificiose, e quello che valse a me ferite da morirne nessuno mai lo seppe, ché a nessuno lo dissi mai.</p>
<p>Ma ora che è calata la sera tropicale E stormi di marabù vanno nel grecale, c'è qualcosa che m' istiga a prendere un foglio: della mia ignota, eterna piaga dir vi voglio.</p>	<p>Ma stasera, ora che è scesa la sera tropicale e ai loro occidenti vanno dei Marabù gli stormi, qualcosa mi preme e spinge a scrivere su un foglio quello che mi diventò segreta piaga eterna.</p>
<p>Viaggiavo in prova su una gran nave postale Verso l' Egitto, in rotta per la Francia australe. Fu lì che la conobbi- un fiore alpino bello- E fummo amici, come sorella e fratello.</p>	<p>Ero in quel tempo allievo su un postale scintillante e viaggiavamo sulla rotta Egitto - Francia del Midi. Fu allora che la conobbi - pareva un fiore delle Alpi - e da un'amicizia come fraterna ci trovammo avvinti.</p>
<p>Melanconica, aristocratica e slanciata: suo padre un ricco Egizio, s' era suicidato: portava con sé in viaggio in un paese lontano, per cancellarlo, un dolore sovrumano.</p>	<p>Aristocratica, melanconica e sottile, figlia di un ricco egiziano che si era suicidato, in paesi lontani in viaggio portava il suo dolore, chissà che là non le accadesse di scordare.</p>
<p>Sempre col <i>Journal</i> di Baskircev la trovai, e amava alla follia santa Teresa d' Avila; declamava spesso versi tristi, francesi e guardava ore intere l' azzurra distesa.</p>	<p>Quasi sempre aveva il <i>Journal</i> della Baschkirtseff e appassionatamente amava di Avila la Santa versi francesi recitava spesso pieni di dolore, e per molte ore guardava alla distesa azzurra.</p>
<p>Non conoscevo che corpi di prostitute: la mia anima abulica, dai mari battuta, con lei ritrovava la gioia di un bambino, l' estasi: un oracolo la sua parlantina.</p>	<p>E io, che solo di puttane avevo appreso i corpi, e avevo un'anima abulica, oppressa dagli oceani, davanti a lei ritrovavo la gioia dell'infanzia e, come fosse un profeta, l'ascoltavo estatico parlare.</p>
<p>Una piccola croce le passai sul collo, lei in cambio mi regalò un grande portafoglio, e non ci fu al mondo uomo di me più triste quando giunse alla meta: non l' avrei rivista.</p>	<p>Passai dal mio collo al suo una piccola croce e lei a me donò un grande portafoglio e fui l'uomo più disgraziato della terra quando si giunse alla città da cui doveva ripartire.</p>

<p>Pensavo spesso a lei sulle navi da carico, come angelo custode e protettore caro: un' oasi nel deserto era per me ogni sua fotografia, che divoravo sulla prua.</p> <p>Penso che dovrei fermarmi qui; ecco, mi blocca. Mi trema la mano, m' infiamma lo scirocco. Bei fiori esotici marciscono sul fiume E un tardo marabù gracchia sotto le piume.</p> <p>Continuerò!... Una sera in un porto straniero Bevi whisky, gin e birra: brillo davvero, verso mezzanotte, a furia di barcollare, presi la via delle case di malaffare.</p> <p>Donne turpi attiravano i mozzi al bordello: di colpo una, ridendo mi sfilò il cappello (antico uso francese di ogni brava troia) e io la seguì contro voglia, quasi per noia</p> <p>Stanza piccola, angusta, come tutte lurida, pezzi d' intonaco cadevano dai muri; lei era uno straccio, parlava a voce roca, con l' occhio scuro e spiritato che ti affoca.</p> <p>Le dissi di spegnere la luce. Godette. Le contavo le ossa con le dita nette. Puzza d' assenzio. Mi destai (frase astrusa) "quando l' alba spargeva i petali di rosa".</p> <p>La vidi al mattino nella luce pastosa, e mi sembrò triste, e così peccaminosa che con foga assurda, quasi avessi paura, estrassi il portafoglio e pagai la fattura.</p> <p>Dodici franchi francesi...Cacciò un urlaccio: La vidi guardare ora me, l' occhio selvaggio, ora il mio portafoglio...Ma presto anch'io mi sbiancai quando al collo una croce appesa le notai.</p> <p>Scordai il cappello e uscii fuori come un demente Come uno che barcolla e vaga eternamente, recando un male spaventoso nelle vene, che al mio corpo ancora infligge torture e pene.</p> <p>Dicono di me i marinai con cui ho vissuto Che con una donna da anni non ho giaciuto, che sono una vecchia sagoma e fumo coca. Se sapessero l' ironia sarebbe poca...</p>	<p>La pensavo molte volte dalle navi da carico come fosse la mia scorta e un angelo custode e una sua fotografia in prua era per me un'oasi che s' incontra nel cuore del Deserto.</p> <p>Penso, dio mio, che dovrei fermarmi qui. Trema la mia mano, il vento caldo mi mette un fuoco. C'è un profumo dal fiume di meravigliosi tropicali fiori e un insulso Marabù grufola un po' discosto.</p> <p>Tiriamo avanti!...Una sera in un porto straniero ero ubriaco da far spavento di wisky, birra e gin, e verso la mezzanotte, dondolandomi pesante presi la strada delle luride, perdute case.</p> <p>Donne svergognate attiravano i marinai, di colpo una mi strappò ridendo il mio berretto (vecchio uso francese nella strada delle puttane) e quasi senza volerlo io le tenni dietro.</p> <p>Una camera stretta, piccola, fetente come tutte dai cui muri l'intonaco cadeva a pezzi e lei uno straccio umano dalla loquela roca e dagli occhi tenebrosi, indemoniati, strani.</p> <p>Le dissi di spegnere la luce e spense. Ci coricammo insieme. Le mie dita contavano le sue ossa senza errore. Aveva odore d'assenzio. Mi svegliai, come dicono i poeti "quando Aurora spargeva i suoi petali di rosa".</p> <p>Quando la vidi alla luce fioca del mattino mi apparve triste e così, così reietta, che per un rispetto strano, una paura perfino, per pagarla cavai il portafoglio in fretta.</p> <p>Dodici franchi francesi...ma emise un suono e la vidi mandare selvagge occhiate un poco a me e un poco al portafoglio...Ma io, come ci restai, quando sul petto le vidi pendere una croce.</p> <p>Scordandomi il berretto uscii come fossi pazzo come un pazzo che barcolla senza pace istupidito portando nel mio sangue un malanno atroce che ancora con tormento mi punisce.</p> <p>Dicono i marinai che con me ebbero a che fare che da anni io con una donna non ci gioco, che sono una pellaccia e tiro coco</p>
--	---

<p>La mano trema...Febbre...Ho avuto una deriva, contemplando un marabù fermo sulla riva. E penso, mentre mi guarda con insistenza, che gli assomiglio, in solitudine e scemenza...</p> <p>Traduzione dal greco: Filippomaria Pontani</p>	<p>ma a saperlo pietosi mi darebbero il perdono...</p> <p>La mano trema...La febbre...sovente mi persi a guardare un Marabù immobile sulla riva. E così quando a sua volta lui mi guarda fisso, penso che in quanto imbecille e solo ben gli somiglio...</p> <p>Traduzione dal greco: Gian Piero Testa</p>
--	---

6. Mal du depart (Γιάννης Σπανός)

Θα μείνω πάντα ιδανικός κι ανάξιος εραστής των μακρυσμένων ταξιδιών και των γαλάζιων πόντων, και θα πεθάνω μια βραδιά, σαν όλες τις βραδιές, χωρίς να σχίσω τη θολή γραμμή των οριζόντων. Για το Μαδράς, τη Σιγκαπούρ, τ' Αλγέρι και το Σφαξ θ' αναχωρούν σαν πάντοτε περήφανα τα πλοία, κι εγώ, σκυφτός σ' ένα γραφείο με χάρτες ναυτικούς, θα κάνω αθροίσεις σε χοντρά λογιστικά βιβλία. Θα πάψω πια για μακρινά ταξίδια να μιλώ οι φίλοι θα νομίζουνε πως τ' χω πια ξεχάσει, κι η μάνα μου χαρούμενη θα λέει σ' όποιον ρωτά: "Ήταν μια λόξα νεανική, μα τώρα έχει περάσει..." Μα ο εαυτός μου μια βραδιά εμπρός μου θα υψωθεί και λόγο, ως ένας δικαστής στυγνός, θα μου ζητήσει, κι αυτό τ' ανάξιό χέρι μου που τρέμει θα οπλιστεί, θα σημαδέψει κι άφοβα τον φταίχτη θα χτυπήσει. Κι εγώ που τόσο πόθησα μια μέρα να ταφώ σε κάποια θάλασσα βαθιά στις μακρινές Ινδίες, θα 'χω ένα θάνατο κοινό και θλιβερό πολύ και μια κηδεία σαν των πολλών ανθρώπων τις κηδείες.

(Από τη συλλογή *Πούσι*, 1947)

Mal du départ	Mal du départ
<p>Rimarrò per sempre amante, ideale e indegno dei lunghissimi viaggi e dei celesti oceani e morirò una sera, come tutte le sere senza scindere la linea offuscata degli orizzonti.</p> <p>Per Madras, Singapore, Algeri e Sfax partiranno fiere come sempre le navi, ed io, chiuso in ufficio tra le carte nautiche tirerò le somme sui copiosi libri contabili.</p>	<p>Rimarrò per sempre un amante indegno e ideale Dei viaggi lontani, dei mari blu cobalto: morirò una sera come tutte le sere, senza fendere l' orizzonte vago ed alto.</p> <p>Per Madras, Singapore, per Algeri e Sfax Salperanno navi splendenti come gli astri, e io, chino su una scrivania con carte nautiche, farò le addizioni sui grossi libri mastri.</p>

<p>Smetterò di parlare di viaggi lontani, gli amici crederanno che li ho dimenticati, mia madre allegramente dirà a tutti quelli che chiedono: "era una pazzia di gioventù, ma ora è passata".</p> <p>Ma una notte il mio io si innalzerà di fronte a me e, come un giudice austero, mi chiederà la ragione e questa mia mano indegna si volgerà armata marcherà senza paura e batterà il colpevole.</p> <p>Ed io che tanto agognavo un giorno affondare in qualche mare profondo nelle Indie lontane, avrò una morte comune e molto desolata un funerale come di molti uomini i funerali.</p> <p>traduzione dal greco: Pasquale Arena</p>	<p>Smetterò di parlare di viaggi lontani: gli amici crederanno che li abbia scordati, e mia madre, contenta, dirà a chi ne chiede: "una sbandata giovanile, ora è passata..."</p> <p>Ma una sera il mio io s' alzerà innanzi a me Per chiedermi conto, giudice non cedevole: s' armerà questa mia indegna tremante mano, mirerà, e senza tema punirà il colpevole.</p> <p>E io che tanto bramavo essere seppellito In un mare profondo delle Indie, laggiù Avrò invece una morte banale e tristissima, e un funerale identico a quelli dei più.</p> <p>Traduzione dal greco: Filippomaria Pontani</p>
---	--

7.Fata Morgana (Μαρίζα Κωχ)

Θα μεταλάβω με νερό θαλασσινό
στάλα τη στάλα συναγμένο απ' το κορμί σου
σε τάσι αρχαίο, μπακιρένιο αλγερινό,
που κοινωνούσαν πειρατές πριν πολεμήσουν.

Στρείδι ωκεάνειο αρραβωνιάζεται το φως.
Γεύση από φλούδι του ροδιού, στυφό κυδώνι
κι ο άρρητος τόνος, πιο πικρός και πιο στυφός,
που εναποθέτανε στα βάζα οι Καρχηδόνιοι.

Πανί δερμάτινο, αλειμμένο με κερι,
οσμή από κέδρο, από λιβάνι, από βερνίκι,
όπως μυρίζει αμπάρι σε παλιό σκαρί
χτισμένο τότε στον Ευφράτη στη Φοινίκη.

Χόρτο ξανθό τρίποδο σκέπει μαντικό.
Κι ένα ποτάμι με ζεστή, λιωμένη πίσσα,
άγριο, ακαταμάχητο, απειλητικό,
ποτίζει τους αμρτωλούς που σ' αγαπήσαν.

Rosso romano, πορφυρό της Δαμασκός,
δόξα του κρύσταλλου, κρασί απ' τη Σαντορίνη.

Ο ασκός να ρέει, κι ο Απόλλωνας βοσκός
να κολυμπάει τα βέλη του με διοσκορίνη.

Σκουριά πυρόχρωμη στις μίνες του Σινά.
Οι κάβες της Γερακινής και το Στρατόνι.
Το επίχρισμα. Η άγια σκουριά που μας γεννά,
μας τρέφει, τρέφεται από μας, και μας σκοτώνει.

Καντήλι, δυσκοπώτηρο χρυσό, αρτοφόρι.
Άγια λαβίδα και ιερή από λαμινάρια.
Μπροστά στην Πύλη δύο δαιμόνοι σπαθοφόροι
και τρεις Αγγέλοι με σπασμένα τα κοντάρια.

*

Πούθ' έρχεσαι; Απ' τη Βαβυλώνα.
Πού πας; Στο μάτι του κυκλώνα.
Ποιαν αγαπάς; Κάποια τσιγγάνα.
Πώς τη λένε; Φάτα Μοργκάνα.

Πάντα οι κυκλώνες έχουν γυναικείο
όνομα. Εύα από την Κίο.
Η μάγισσα έχει τρεις κόρες στο Αμανάτι
και η τέταρτη είν' ένα αγόρι μ' ένα μάτι.

Ψάρια που πετάν μέσα στην άπνοια,
όστρακα, λυσίκομες κοπέλες,
φίδια της στεριάς και δέντρα σάπια,
άρμπουρα, τιμόνια και προπέλες.

Νά 'χαμε το λίκνο του Αλαδίνου
ή το γέρο νάνο απ' την Καντώνα.
Στείλαμε το σήμα του κινδύνου
πάνω σε άσπρη πέτρα με σφεντόνα.

Δαίμονας γεννά τη νηνεμία.
Ξόρκισε, Allodetta, τ' όνομά του.
Λούφαξεν ο δέκτης του ασυρμάτου,
και φυλλομετρά τον καζαμία.

Ο άνεμος κλαίει. Σκυλί στα λυσοιακά του.
Γεια χαρά, στεριά, κι αντίο, μαστέλο.
Γλίστρησε η ψυχή μας από κάτου,
έχει και στην κόλαση μπορντέλο.

Από τη συλλογή **Τραβέρο** (1975)

FATA MORGANA

Acqua marina per la comunione
goccia a goccia raccolta dal tuo corpo
in un'antica coppa di rame algerino,
di mano in mano passata dai pirati prima della
battaglia.

Conchiglia d'oceano che intrappola la luce.
Sapore di corteccia di rose, cotogna acerba
e dolore inesprimibile, il più amaro e intenso,
raccolto in vasi di Carthagena.

Tela di pelle, spalmata di cera,
sentore di cedro, d'incenso, di vernice
come l'odore di stiva di vecchio scafo
costruito un tempo dai Fenici sull' Eufrate.

Erba dorata ricopre il tripode mantico
e un fiume caldo, di catrame fuso
feroce, invincibile, minaccioso,
irroro i peccatori che ti hanno amato.

Rosso romano, porpora di Damasco.
Gloria al cristallo, vino di Santorini.
Scorra l'otre e Apollo pastore
immerga le sue frecce nel veleno.

Terra bruciata delle miniere del Sinai
Cave di Ieracini¹ e di Stratona².
Colore, la santa oscurità da cui si nasciamo,
ci nutre, si nutre di noi e poi ci uccide.

Lume, calice, ciborio
Sacro cucchiaio e lamina benedetta.
Davanti Pilo due demoni armati di spade
e tre angeli con le lance spezzate.

Da dove vieni? Da Babilonia.
Dove vai ? Nell'occhio del ciclone.
Chi ami? Una zingara.
Come si chiama? Fata Morgana.

Da sempre i cicloni hanno nome di donna.
Eva di Kio. La maga
ha tre figlie ad Amanati
la quarta un ragazzo con un occhio solo.

¹ Γερακινή: posto della penisola di Calcidica, al nord della Grecia

² Στρατώνι: posto della penisola di Calcidica, al nord della Grecia

Pesci che si gettano nella bonaccia
ostriche, fanciulle dai capelli sciolti
serpi di terra e legni marci,
alberi timoni eliche.

Avere la lampada d'Aladino
o il vecchio nano di Canton.
Su di una pietra bianca abbiamo lanciato
con la fionda il segnale di pericolo.

Il demone che genera bonaccia.
Esorcizzane, oh Allodetta, il nome.
Sottecchi il telegrafista
sfoglia un almanacco.

Il vento ulula. Cane rabbioso.
Per grazia, terra e addio, un mastello.
È scivolata in basso la nostra anima,
anche l'inferno ha il suo bordello.

Traduzione dal greco: Salvatore Pironti

8. Ένα μαχαίρι (Θάνος Μικρούτσικος)

Απάνω μου έχω πάντοτε στη ζώνη μου σφιγμένο
ένα παλιό αφρικάνικο ατσάλινο μαχαίρι
-όπως αυτά που συνηθούν και παίζουν οι αραπάδες-
που από έναν γέρο έμπορο αγόρασα στ' Αλγέρι.

Θυμάμαι, ως τώρα να 'τανε, το γέρο παλαιопώλη,
όπου έμοιαζε με μια παλιά ελαιγραφία του Γκόγια,
ορθόν πλάι σε μακριά σπαθιά και σε στολές σχισμένες,
να λέει με μια βραχνή φωνή τα παρακάτου λόγια:

«Ετούτο το μαχαίρι, εδώ, που θέλεις ν' αγοράσεις
με ιστορίες αλλόκοτες ο θρύλος το 'χει ζώσει,
κι όλοι το ξέρουν πως αυτοί που κάποια φορά το 'χαν,
καθένας κάποιον άνθρωπο δικό του έχει σκοτώσει.

Ο Δον Μπαζίλιο σκότωσε μ' αυτό τη Δόνα Τζούλια,
την όμορφη γυναίκα του γιατί τον απατούσε.
Ο Κόντε Αντόνιο, μια βραδιά, τον δύστυχο αδελφό του
με το μαχαίρι τούτο εδώ κρυφά δολοφονούσε.

Ένας αράπης τη μικρή ερωμένη του από ζήλεια
και κάποιος ναύτης Ιταλός ένα Γραικό λοστρόμο.
Χέρι με χέρι ξέπεσε και στα δικά μου χέρια.
Πολλά έχουν δει τα μάτια μου, μα αυτό μου φέρνει τρόμο.

Σκύψε και δεξ το, μια άγκυρα κι ένα οικόσημο έχει,
είναι αλαφρύ για πιάσε το δεν πάει ούτε ένα κουάρτο,
μα εγώ θα σε συμβούλευα κάτι άλλο ν' αγοράσεις.»
-Πόσο έχει; - Μόνο φράγκα εφτά. Αφού το θέλεις πάρ' το.

Ένα στιλέτο έχω μικρό στη ζώνη μου σφιγμένο,
που η ιδιοτροπία μ' έκαμε και το 'καμα δικό μου,
κι αφού κανένα δε μισώ στον κόσμο να σκοτώσω,
φοβάμαι μη καμιά φορά το στρέψω στον εαυτό μου...

(Από τη συλλογή *Μαραμπού*, 1933)

Un coltello

Sempre infilato nella mia cintura
ho un coltellino piccolo africano
-come quelli che portan gli Arapadi,
comprato a Algeri da un vecchio negoziante.

Me lo ricordo ancora, come adesso,
il vecchio venditore somigliante
ad una antica eliografia di Goya
Tra grosse spade e divise sdrucite
Mentre mi dice con voce profonda.

“Questo coltello che tu vuoi acquistare
Di storie spaventose una leggenda
Ha avvolto, e tutti sanno che chiunque
L' ebbe, con esso ha ucciso una persona.

Don Basilio uccise Donna Giulia,
la bella donna che l' avea ingannato.
Il conte Antonio assassinò una sera
Di nascosto il suo povero fratello.

Un Arapade uccise, per gelosia,
la sua giovane amante, e un italiano
marinaio accolteλλò un nostromo greco.
Di mano in mano venne nelle mie,
che tanto ho visto, eppure mi spaventa.

Chinati e vedi, un' ancora e uno stemma

Tocca, è leggero, pesa quasi niente
Ma ti consiglio prendi un' altra cosa".
"Quanto costa?" "soltanto sette franchi.
Visto che lo vuoi, prendilo, è tuo".

Un piccolo pugnale alla cintura
Porto infilato, mio per un capriccio,
ma perché nessuno da uccidere odio al mondo
ho la paura che prima o poi
contro me stesso io lo rivolga.

Traduzione dal greco: Pasquale Borghese

9. Cambay's water(Θάνος Μικρούτσικος)

Φουντάραμε καραμοσάλι στο ποτάμι.
Είχε ο πιλότος μας το κούτελο βαμμένο
«κι αν λείψεις χίλια χρόνια θα σε περιμένω»
ωστόσο οι κάβοι σου σκληρύναν την παλάμη.

Θολά νερά και μίλια τέσσερα το ρέμα,
οι κουλήδες τρώνε σκυφτά ρύζι με κάρι,
ο καπετάνιος μας κοιτάζει το φεγγάρι,
που 'ναι θολό και κατακόκκινο σαν αίμα.

Το ρυμουλκό σφύριξε τρεις και πάει για πέρα,
σαράντα μέρες όλο εμέτραγες τα μίλια,
μ' απόψε-λέω -φαρμάκι κόμπρα είχες στα χείλια,
την ώρα που 'πες με θυμό: «Θα βγω άλλη μέρα...»

Τη νύχτα σου 'πα στο καμπούνη μια ιστορία,
την ίδια που όλοι οι ναυτικοί λένε στη ράδα,
τα μάτια σου τα κυβερνούσε σοροκάδα
κι όλο μουρμούριζες βραχνά: «Φάλτσο η πορεία...»

Ξημέρωσε κ' ήρθε ο φακίρης με τα φίδια,
Η Μαχαράνα του Μυδώρ δε φάνηε όμως!..
Μ' αισχρές κουβέντες τονε επείραζ' ο λοστρόμος
Και του πετούσε 'πα στα φίδιατου σκουπίδια.

Σαλπάρουμε! Μας περιμένουν στο Μπραζίλι.
Το πρόσωπό σου θα το μούσκεψε το αγιάζι.
Ζεστόν αγέρα κατεβάζει το μπουγάζι
μα ούτε φουστάνι στη στεριά κι ούτε μαντήλι.

(Από τη συλλογή Πούσι, 1947)

Cambay's water

Abbiamo dato fondo al corpo morto nel fiume
Il nostro pilote aveva la fronte tatuata
“e se mancherai per mille anni, ti aspetterò”
Intanto le cime ti incalliscono le mani.

Acqua torbida e quattro miglia il riscello
Gli Indiani mangiano chini riso col curry
Il nostro capitano guarda la luna
Torbida e vermiglia come il sangue.

Il rimorchiatore fischiò tre volte e se ne andò
Quaranta giorni hai contato le miglia
Stasera –penso- avevi veleno sulle labbra
L' ora che con rabbia hai detto: “uscirò un altro
giorno”

La notte sotto il riparo di poppa ti ho raccontato
una storia
La stesa che tutti i marinai raccontano in rada
Gli occhi tuoi li comandava lo scirocco
E mormoravi a voce roca: “la rota è perduta”

Faceva giorno e arrivò il fachiro coi serpenti
La Macharano di Midot non compariva
Il nostromo lo affrontò con parole volgari
E gli gettò immondizia sui serpenti.

Salpiano! Ci aspettano in Brasile
Il tuo volto intriso di mare
Vento caldo irrompe nello stretto
Ma sulla terra ferma non c'è gonna ne fazzoletto

Traduzione dal greco: Mitzi Marotta- Gigli

10. A bord de l' Aspasia (Θ. Μικρούτσικος)

Ταξίδευες κυνηγημένη από τη μοίρα σου
για την κατάλευκη μα πένθιμη Ελβετία
πάντα στο ντεκ σε μια σεζ-λονγκ πεσμένη κάτωχρη
απ' τη γνωστή και θλιβερότατη αιτία.

Πάντοτε ανήσυχαι οι δικοί σου σε τριγύριζαν
μα εσύ κοιτάζοντας τα μάκρη αδιαφορούσες
σ' ό,τι σου λέγαν πικρογέλαγες γιατί ένιωθες
πως για τη χώρα του θανάτου οδοιπορούσες

Κάποια βραδιά που από το Στρόμπολι περνούσαμε
είπες σε κάποιο γελαστή σε τόνο αστείου:
*"Πώς μοιάζει τ' άρρωστο κορμί μου καθώς καίγεται,
με την κορφή τη φλεγόμενη του ηφαιστείου!"*

Ύστερα σ' είδα στη Μαρσίλια σαν εχάθηκες
μέσα στο θόρυβο χωρίς να στρέψεις πίσω
Κι εγώ που μόνο την υγρήν έκταση αγάπησα,
λέω πως εσένα θα μπορούσα ν' αγαπήσω

(Από τη συλλογή *Μαραμπού*, 1933)

A bordo dell' Aspasia

Braccata dalla sorte
Vai verso la Svizzera bianca di lutto,
pallida e sdraiata sulla chaises longues del ponte
per motivo noto e duolente.

I tuoi ti giravano attorno ansiosi:
tu, che miravi le distanze, restavi indifferente.
Sorridevi amara a quel che ti dicevano:
sapevi di andare verso la terra della morte.

Una notte, mentre passavamo da Stromboli,
hai detto a qualcuno, ridente e con tono di scherzo,
*"come somiglia il mio corpo malato che brucia
alla cima in fiamme del vulcano"*.

Ti vidi poi in Marsiglia mentre, senza voltarti
indietro,
ti perdevi nella confusione.
Ed io, che solo la superficie liquida amai,
credo che te avrei potuto amare.

Traduzione dal greco: Maria Francesca Stamuli

11. Ένας δόκιμος στη γέφυρα εν ώρα κινδύνου (Ξέμπαρκοι)

Στο ημερολόγιο γράψαμε: "Κυκλών και καταιγίς".
Εστείλαμε τοS.O.S. μακριά σε άλλα καράβια,
κι εγώ κοιτάζοντας χλωμός τον άγριον Ινδικό
πολύ αμφιβάλλω αν φτάσουμε μια μέρα στη Μπατάβια.

Μα δε λυπάμαι μια σταλιάν - Εμείς οι ναυτικοί
έχουμε, λένε, την ψυχή στο διάολο πουλημένη.
Μια μάνα μόνο σκέφτομαι στυγνή και σκυθρωπή,
που χρόνια τώρα και καιρούς το γιο της περιμένει.

Το ξέρω πως η θέση μας είναι άσχημη πολύ.
Η θάλασσα τη γέφυρα με κύματα γεμίζει
κι εγώ λυπάμαι μοναχά που δεν μπορώ να πω
σε κάποιον, κάτι που πολύ φριχτά με βασανίζει.

Θεέ μου! είμαι μοναχά δεκαεννιά χρονών,
κι έχω σε μέρη μακρινά πολλές φορές γυρίσει.
Θεέ μου! έχω μian άκακη, μια παιδική καρδιά,
αλλά πολύ έχω πλανηθεί, κι έχω πολύ αμαρτήσει.

Συχώρεσέ με...Κάποτες όπου 'χα πιει πολύ
και δεν εκαταλάβαινα το τι έκανα, στο Αλγέρι,
για μian μικρήν Αράπισσα, που εχόρευε γυμνή,
επέταξα κατάστηθα σε κάποιον το μαχαίρι.

Συχώρεσέ με...Μια βραδιά θολή στο Σάντα Φε,
καθώς κάποια με κράταγε σφιχτά στην αγκαλιά της,
ετράβηξα απ' την κάλτσα της μια δέσμη από λεφτά
που όλη τη μέρα εμάζευεν απ' την αισχρήν δουλειά της.

Κι ακόμα, Κύριε...ντρέπομαι να το συλλογιστώ,
(μα ήτανε τόσο κόκκινα κι υγρά τα ωραία του χείλια
και κάποια κάπου ολόλυζε κιθάρα ισπανική...)
κοιμήθηκα μ' έναν μικρόν εβραίο στη Σεβίλλια.

Κύριε...ετούτο το κορμί το τόσο αμαρτωλό
σε λίγο στις υδάτινες ειρκτές νεκρό θα πέσει...
Μα τέσσερα όμως σκέφτομαι γαλόνια εγώ χρυσά
κι ένα θλιμμένο δόκιμο, που δε θα τα φορέσει...

(Από τη συλλογή *Μαραμπού*, 1933)

Un sottufficiale sul ponte nell' ora del pericolo

Sul diario di bordo abbiamo scritto: "ciclone e burrasca"

Abbiamo inviato l' S.O.S. lontano ad altre navi
Ed io pallido osservavo l' oceano indiano inferocito
E dubito se un giorno giungeremo a Batàvia.

Ma questo non mi addolora affatto. Noi marinai,
dicono, abbiamo venduto l' anima al diavolo.
Penso solo ad una madre consumata di tristezza
Che da anni e lustri attende suo figlio.

So bene che la nostra posizione è molto brutta.
Il mare arriva al ponte
Sono solo dispiaciuto perché non potrò dire
a qualcuno ciò che mi tormenta.

Dio mio! Ho solo diciannove anni
Ed ho viaggiato molte volte in terre lontane
Dio mio! Ho un cuore di bambino, innocente,
però ho fatto molti errori ed ho peccato molto.

Perdonami...Una volta ubriaco
ad Algeri, senza capire come è successo
per una piccola negra che danzava nuda
accoltellai qualcuno

Perdonami...Una sera nebbiosa a Santa Fè,
mentre una mi teneva abbracciato stretto,
rubai dalla sua calza una mazzeta di soldi
raccolta, tutto il giorno, dal suo lavoro sporco

Ed ancora Signore... mi vergogno a pensarlo,
(ma erano tanto rosse e bagnate le sue labbra
e da lontano una chitarra spagnola sospirava)
giacqui con un piccolo ebreo a Siviglia.

Signore...questo corpo tanto peccatore
tra poco cadrà morto nelle prigioni d' acqua..
ma penso a quattro galloni
e un sottufficiale malinconico che non gli indosserà.

Traduzione dal greco: Policarpo Saltalamacchia

12. Η μαϊμού (Χάρης και Πάνος Κατσιμίχας)

Κάποτε, σ' ένα μακρινό λιμάνι του Ινδικού,
δίνοντας μια πολύχρωμη μεταξωτή γραβάτα
σ' έναν αράπη, μια μικρήν αγόρασα μαϊμού
με μάτια γκρίζα, σκοτεινά και πονηρία γεμάτα.

Ένα τσιμπούκι δάγκωνε στο στόμα της χοντρό
και το 'βγαζε όταν ήθελε μονάχα να φυσήσει
έναν καπνό πολύ βαρύ, που, ως μου 'πε ο πουλητής,
ήταν οπίου, που από μικρή την είχε συνηθίσει.

Τις πρώτες μέρες μοναχή στις πλώρης μια γωνιά,
ξερνούσε και με κοίταζε βουβή και λυπημένη,
μα σαν επέρασε καιρός, ερχόταν μοναχή
κι ώρες πολλές στον ώμο μου ξεχνιόταν καθισμένη.

Όταν στη γέφυρα έκανα τη βάρδια της νυχτός
κι η νύστα βασανιστικά τα μάτια μου ετρυπούσε,
στον ώμο μου κρυώνοντας στεκόταν σκυθρωπή
και σοβαρά μαζί μ' εμέ τον μπούσουλα εκοιτούσε.

Στα πόρτα της αγόραζα μπανάνες και γλυκά
κι έξω με μι' άλυσο μικρή την έβγαζα δεμένη
κι αφού σ' όλα καθόμαστε κι επίναμε τα μπαρ,
στο φορτηγό γυρίζαμε κι οι δυο μας μεθυσμένοι.

Δε θύμωνε και μου 'δειχνε πολύ πως μ' αγαπά,
ούτε κακά την άκουσα ποτέ να μου γρυλίσει.
Φαινόταν πως συνήθισε τις κακουχίες κι εμέ,
κι εγώ σαν έναν άνθρωπο την είχα συνηθίσει.

Κάποια φορά που επήγαινα μαζί της σκεφτικός
εξέφυγ' απ' τα χέρια μου χαρούμενη και πάει.
Είχε προτέρημα πολύ μεγάλο: να σιωπάει.
Μα κάτι είχε απ' την ύπουλη καρδιά της γυναικός.

La scimmia

Una volta, in un porto lontano dell' oceano indiano
dando in cambio una cravatta di seta, colorata
comprai da un negro, una piccola scimmia
dagli occhi grigi, bui ma pieni di furbizia.

Una pipa grossa masticava spesso
Che la toglieva solo per soffiare
Il fumo, pesante, che come diceva il venditore,
era fumo di oppio a cui da piccola si era abituata.

I primi giorni da sola in un angolo della prua,

vomitava e mi guardava muta e triste
ma con il passare il tempo, veniva da sola
a sedersi per molte ore sulle mie spalle.

Quando sul ponte, facevo il turno di notte
e mi tormentava la voglia di dormire
lei rimaneva sulle mie spalle, annoiata
e seguiva tutta seria la bussola, insieme a me.

Nei porti le compravo dolci e banane
e legata con una piccola corda la portavo fuori
in tutti i bar entravamo e bevevamo
tornando ubriachi sul piroscampo

Non si arrabbiava mai e sembrava che mi voleva
bene
non l'ho mai sentita grugnire
sembrava che si era abituata alle difficoltà
ma anch'io mi ero legato a lei come se fosse un
essere umano

Una volta mentre camminavo accanto a lei
pensieroso
scappò gioiosa dalle mie mani e l'ho perduta.
Aveva il pregio grande di tacere
ma aveva anche il perfido cuore di donna.

Traduzione dal greco: Policarpo Slatamacchia

13. Ο σταυρός του Νότου

Έβραζε το κύμα του γαρμπή
είμαστε σκυφτοί κι οι δυο στο χάρτη
γύρισες και μου 'πες πως το Μάρτη
σ' άλλους παραλλήλους θα 'χεις μπει.

Κούλικο στο στήθος σου τατού
που όσο κι αν το καις δε λέει να σβήσει.
Είπαν πως την είχες αγαπήσει
σε μια κρίση μαύρου πυρετού.

Βάρδια πλάι σε κάβο φαλακρό
κι ο Σταυρός του Νότου με τα αστράλια
Κομπολόι κρατάς από κοράλλια
κι άκοπο μασάς καφέ πικρό.

Το Άλφα του Κενταύρου μια νυχτιά
με το παλλινώριο πήρα κάτου.
Μου 'πες με φωνή ετοιμοθανάτου
να φοβάσαι τ' άστρα του Νοτιά.

Άλλοτε απ' τον ίδιον ουρανό
έπαιρνες τρεις μήνες στην αράδα
με του καπετάνιου τη μιγάδα
μάθημα πορείας νυχτερινό.

Σ' ένα μαγαζί του Nossi Be
πήρες το μαχαίρι δυο σελίνια
μέρα μεσημέρι απά στη λίνια
ξάστραψες σαν φάρου αναλαμπή.

Κάτω στις ακτές της Αφρικής
πάνε χρόνια τώρα που κοιμάσαι
τα φανάρια πια δεν τα θυμάσαι
και το ωραίο γλυκό της Κυριακής

La croce del sud	Croce del Sud
Il libeccio increspava l' onda Tutti e due chini sulla carta E tu girando mi hai detto che a marzo Ti saresti trovato in un altro parallelo	Bolliva l'm onda al vento di sud-est. Stavamo entrambi chini sulla mappa. Ti voltasti per dirmi: a marzo scappo Verso altri paralleli; lì non resto.
Indiano il tatuaggio sul tuo petto Che neanche con il fuoco si cancella Dicono che l' hai amata in una crisi di febbre nera ³	Tatuaggio di sherpa sul tuo petto, di quelli eterni, pure se li bruci. L' avviasti- si racconta- quell' inciuccio, in una crisi di quaranta, a letto.

³ Kala-azar(in gergo indiano)=febbre nera=leishmaniosi viscerale. Si considerava all' inizio malattia delle zone tropicali, ma ora si sa che si trova in tutti i paesi a clima temperato.

<p>Di guardia accanto ad un promontorio brullo e la Croce del Sud tra gli stralli⁴ tieni un rosario un corallo e mastichi chicchi di caffè amaro.</p> <p>Verso l' Alfa Centauri una notte mi orientai con il sestante⁵ e mi hai detto con voce tremante abbi paura delle stelle del Sud.</p> <p>Altre volte sotto lo stesso cielo rimanesti per tre mesi in rada ad imparare le rotte notturne con la mulatta del capitano.</p> <p>In un negozio di Nossi Bè Comprasti un coltello a due scellini In pieno giorno, sulla linea Scintillò come un lampo di faro.</p> <p>Sotto una spiaggia d' Africa ti riposi ormai da anni non ricordi più i fari neanche il buon dolce di domenica.</p> <p>Traduzione dal greco: Policarpo Saltalamacchia</p>	<p>Di guardia presso un capo spelacchiato E la Croce del Sud spora gli stralli. Tieni in mano n rosario di coralli e mastichi caffè non macinato.</p> <p>L' Alfa Centauri, una notte di vento, la tirai giù, con bussola e compasso. Tu, con voce già prossima al trapasso: "Alle stelle del Sud sta' molto attento".</p> <p>Un tempo, per tre mesi ininterrotti, prendesti da quel cielo galantuomo, insieme alla meticcia del nostromo notturne lezioni sulla rotta</p> <p>Comprasti a Nossi Bè, sotto la tenda, di un mercante, il coltello:due scellini; a mezzogiorno, brillò sulla linea dell' equatore, come un faro splende.</p> <p>Nelle spiagge dell' Africa, laggiù, dormi da anni un sonno senza pari. Ormai tu non ricordi più quei fari, né il dolce di domenica, non più.</p> <p>Traduzione dal greco: Filippomaria Pontani</p>
--	---

14. Παραλληλισμοί

Τρία πράματα στον κόσμο αυτό, πολύ να μοιάζουν είδα.

Τα ολόλευκα μα πένθιμα σχολεία των Δυτικών,
των φορητών οι βρώμικες σκοτεινιασμένες πλώρες
και οι κατοικίες των κοινών, χαμένων γυναικών.

Έχουμε μια παράξενη συγγένεια και τα τρία
παρ' όλη τη μεγάλη τους στο βάθος διαφορά,
μα μεταξύ τους μοιάζουνε πολύ, γιατί τους λείπει
η κίνηση, η άνεση του χώρου και η χαρά.

(Από τη συλλογή *Μαραμπού*, 1933)

⁴ Lo strallo (talvolta anche straglio) è un cavo, oggi generalmente realizzato in metallo, che sostiene l' albero di una barca o di una nave, dalla parte anteriore.(n.d.t)

⁵ Sestante:strumento utilizzato per misurare l' angolo di elevazione di un oggetto celeste sopra l' orizzonte. La data e l' angolo di misura sono utilizzati per calcolare una specifica posizione su una mappa nautica o aeronautica (n.d.t)

Parallelismi	Parallelismi
<p>Tre cose ho visto al mondo che molto s'assomigliano. Le scuole occidentali, bianchissime e funeree, le stive di piroscafi, luride e oscure e le case ove vivono, le femmine perdute.</p> <p>Sono queste tre cose curiosamente affini e per quanto sia grande la loro differenza pure si rassomigliano per quello che gli manca, il movimento vivo, l' ampiezza degli spazi, il respiro e la gioia.</p>	<p>Tre cose in questo mondo ho visto assomigliarsi: le scuole bianche e lugubri dei paesi Occidentali, le prore tutte nere, sporche, dei bastimenti, le case delle donne perdute, dozzinali.</p> <p>I tre mondi presentano uno strano legame: benché mostrino in fondo grosse diversità, si assomigliano assai, perché a tutti e tre mancano la gioia, il movimento e la comodità.</p>
<p>Traduzione dal greco: Pasquale Borghese</p>	<p>Traduzione dal greco: Filippomaria Pontani</p>

14.Cambay's water

**Φουντάραμε καραμοσάλι στο ποτάμι.
Είχ' ο πιλότος μας το κούτελο βαμμένο
"κι αν λείψεις χίλια χρόνια θα σε περιμένω"
ωστόσο οι κάβοι, σου σκληρύναν τη παλάμη.**

**Θολά νερά και μίλια τέσσερα το ρέμα,
οι κούληδες τρώνε σκυφτοί ρύζι με κάρι,
ο καπετάνιος μας κοιτάζει το φεγγάρι,
που 'ναι θολό και κατακόκκινο σαν αίμα.**

**Το ρυμουλκό σφύριξε τρεις και πάει για πέρα,
σαράντα μέρες όλο μέτραγες τα μίλια,
μ' απόψε -λέω- φαρμάκι κόμπρα είχες στα χείλια,
την ώρα που 'πες με θυμό: "Θα 'βγω άλλη μέρα"...**

**Τη νύχτα σου 'πα στο καμπούνι μια ιστορία,
την ίδια π' όλοι οι ναυτικοί λένε στη ράδα,
τα μάτια σου τα κυβερνούσε σοροκάδα
κι όλο μουρμούριζες βραχνά : "Φάλτσο η πορεία"...**

**Ξημέρωσε κ' ήρθε ο φακίρης με τα φίδια,
η Μαχαράνα του Μυδώρ δε φάνηκε όμως!...
Μ' αισχρές κουβέντες τονε πείραζ' ο λοστρόμος
και του πετούσε 'πά στα φίδια του σκουπίδια.**

**Σαλπάρουμε! Μας περιμένουν στο Μπραζίλι.
Το πρόσωπό σου θα το μούσκεψε τ' αγιάζι.
Ζεστόν αγέρα κατεβάζει το μπουγάζι
μα ούτε φουστάνι στη στεριά κι ούτε μαντήλι.**

Cambay's Water

Abbiamo dato fondo al corpo morto nel fiume
Il nostro pilota aveva la fronte tatuata
"e se mancherai per mille anni, ti aspetterò"
intantole cime ti incalliscono le mani.

Acqua torbida e quattro miglia il ruscello
Gli indiani mangiano chini riso col curry
Il nostro capitano guarda la luna
Torbida e vermiglia come il sangue

Il rimorchiatore fischiò tre volte e se ne andò
Quaranta giorni hai contato le miglia
Stasera – penso – avevi veleno sulle labbra
Quando mi hai detto con rabbia: "Uscirò un
altro giorno"

La notte sotto il riparo di poppa ti ho
raccontato una storia
La stessa che tutti i marinai raccontano in
rada
Gli occhi tuoi li comandava lo scirocco
E mormoravi a voce roca: "la rotta è perduta"

Faceva giorno e arrivò il fachiro coi serpenti
La Macharana di Midor non compariva
Il nostromo lo affrontò con parole volgari
E gli gettò immondizia sui serpenti

Salpiano! Ci aspettano in Brasile
Il tuo volto intriso di mare
Vento caldo irrompe nello stretto
Ma sulla terraferma non c'è gonna ne
fazzoletto

Traduzione dal greco: Mitzi Marotta-Gigli

Μουσώνας

Τρελός μουσώνας ράγισε μεσονυχτίς τα ρέλια.
Στο χέρι σου χλωρό κλαρί, χαρτί κι ένα φτερό.
Τέσσεροι κάμανε καιροί τα ρούχα σου κουρέλια.
Να σε σκεπάσω θέλησα, γλυστράς και δε μπορώ.
Κοράλλι ο κατραμόκωλος βαστά να σε φιλέψει.
Γιατί μπήγεις τα νύχια σου στη σάπια κουπαστή;
Ειν' ένα 'φάδι αθώρητο και μου μποδά τη βλέψη.
Γαλάζιο βλέπω μοναχά, γαλάζιο και σταχτί.

Παρακαλώ σε κάθησε να ξημερώσει κάπως.
Χρώμα να βρω, το πράσινο και τίντες μυστικές.
Κι απέ, το θρύλο να σου πω που μου 'πε μαύρος κάπος,
τη νύχτα που μας έγλειψε φωτιά στο Μαρακές.

Ακόμα, ξέρω τον αρχαίο σκοπό του Μινικάπε,
τη φοινικιά που ζωντανή θρηνεί στο Παραμέ.
Μα ένα πουλί μου μήνυσε πως κάποιος άλλος στα 'πε
κάποιος, που ξέρει να ιστορά καλύτερα από με.

Κάματος είναι που μιλά στενόχωρα και κάψα.
Πεισματική και πέταξες χαρτί, φτερό, κλαδί,
όμως δεν είμαστε παιδιά να πιάσουμε τη κλάψα.
Τι θα 'δινά -"Πάψε, Σεβάχ"- για να 'μουνα παιδί!

Αυγή, ποιος δαίμονας Ινδός σου μόλεψε το χρώμα;
Γυρίζει ο ναύτης το τροχό κι ο γύφτος τη φωτιά.
Κι εμείς, που κάμαμε πετσι τη караβίσια βρώμα,
στο πόρτο θα κερδίσουμε και πάλι στα χαρτιά.

Monsone

Un monsone scatenato ha incrinato a
mezzanotte gli argini.
Nella tua mano ramo fresco, carta e penna.
Quattro volte hanno fatto i tuoi vestiti stracci.
Ho cercato di proteggerti, scivoli e non posso.

Il catrame sorregge il corallo che ti offre
qualcosa.
Perchè conficchi le tue unghia nel parapetto
marcio?
E' una trama tormentata e mi impedisce la
vista(aspirazione, mira ?)
Vedo solo azzurro, azzurro e color cenere

Ti prego siedì affinchè in un modo o nell'altro
albeggi(faccia giorno)
per distinguere il colore, il verde e le tinte
segrete.
E poi, per dirti la leggenda che mi disse un
nero,
la notte che ci lambì(assali) il fuoco a
Marakes

E ancora, conosco l'antico motivo di Minicape,
la palma da dattero che viva, si lamenta nel
Paramè.
Ma un uccellino mi ha riferito che
qualcun'altro
la sa narrare meglio di me.

Komatos parla tristemente e senza passione.
Testardo gettò anche carta, penna e
ramoscello.
Ma non siamo bambini per piangere

Che cosa darei per ritornare bambino "Taci Sebach"!

**Alba quale demone indiano ti ha inquinato il colore?
Gira il marinaio la ruota e lo zingaro il fuoco.
E noi che facciamo la pelle sporca
nel porto vinceremo di nuovo alle carte.**

Traduzione dal greco: Ester Basso

associazione italo-ellenica "La Stella di Rodi"